

Resource controllers en de mate waarin zij verschillen in sociale vaardigheden

Masterthesis

F. M. C. van den Berg

Master's thesis

Utrecht University

Master's programme in Clinical Child, Family and Education Studies

Faya M. C. van den Berg, 5579228

Dr. Marjolijn M. Vermande

Dr. Helen Vossen

07-07-2017

Abstract

According to the Resource Control Theory (RCT) dominance (in terms of resource control) can be gained through two different strategies: prosocial and coercive strategies. Based on the use of these two strategies, five resource control types can be differentiated: prosocial controllers, coercive controllers, bistrategics, noncontrollers and typicals. Research has shown that bistrategics are the most dominant. They are assumed to have social skills, but that has not been investigated yet. The goal of this study was to see if bistrategics have the most social skills (in terms of prosocial skills and social manipulation).

In the present study 619 11- to 14-year-old adolescents participated (53% boys) who were in the first grade of secondary school. The adolescents were classified in the resource control types by peer ratings. The results showed that bistrategics score high on resource control, although they did not score higher than coercive controllers. Neither did the bistrategics score higher on social skills than the other resource control types. However, coercive controllers did show a higher use of social manipulation than bistrategics. It seems likely to assume that gaining dominance is influenced by more than social skills and that there are more ways to measure dominance. Implications for further research are discussed.

Keywords: resource control, resource control types, social dominance, social skills, prosociale skills, social manipulation.

De overgang van primair naar voorgezet onderwijs voor brugklassers wordt gekenmerkt door het opnieuw vaststellen van hun sociale positie binnen de groep gezien zij in een nieuwe groep terechtkomen (Pellegrini & Long, 2002; Sijtsema, Veenstra, Linderberg, & Salmivalli, 2009). Hierdoor is het verkrijgen en behouden van sociale status belangrijk voor deze adolescenten (Olthof, Goossens, Vermande, Aleva, & Van der Meulen, 2011). Wanneer iemand meer status of invloed heeft dan de ander wordt dit dominantie genoemd (Dhont, Hodson, Costello, & MacInnis, 2012).

Dominantie wordt ook wel gedefinieerd als resource control (Hawley, 1999). De Resource Control Theory [RCT] (Hawley, 1999, 2007) is een evolutionaire theorie over het verkrijgen van dominantie. De RCT beschrijft dominantie als de beschikking hebben over schaarse middelen of hulpbronnen waarover competitie bestaat (*resource control*). Deze hulpbronnen (*resources*) zijn onder te verdelen in drie groepen: materieel (bijvoorbeeld speelgoed), sociaal (bijvoorbeeld vrienden) en informatief (vergemakkelijkt het verkrijgen van zowel sociale als materiële bronnen). Vernieuwend aan de RCT is dat voor het verkrijgen van resource control niet alleen coërcieve (agressieve), maar ook prosociale strategieën gebruikt worden (Hawley, 2007). Prosociale strategieën zijn sociaal geaccepteerde manieren om je zin te krijgen, zoals ruilen, vriendschap beloven of samenwerken (Hawley, 2003, 2007). Coërcieve strategieën worden gekenmerkt door agressief gedrag, zoals dwang, dreigen of pesten (Hawley, 2003). Binnen de RCT lijkt een balans tussen sociaal en coërcief gedrag de beste strategie: bistrategen behalen de meeste resource control (o.a. Hawley, 2003; Vaugh & Santos, 2007). Vanwege hun dominante positie wordt verondersteld dat zij over sociale vaardigheden beschikken (Hawley, 2007). Dat is echter niet of nauwelijks onderzocht. Het doel van dit onderzoek was nagaan of brugklassers die verschillen in de mate van *resource control*, verschillen in de mate van sociale vaardigheden. Daarbij werd niet alleen gekeken naar prosociale vaardigheden (verantwoordelijkheid, sociale competentie, zelfregulatie en empathie; Merrell, Cohn, & Tom, 2011), maar ook naar een vaardigheid die minder sociaal geaccepteerd is: sociale manipulatie (Riggio, 1986).

Resource control typen

Op basis van de twee strategieën zijn vijf zogenoemde *resource control typen* te onderscheiden, welke onderling verschillen in de mate waarin zij de twee strategieën toepassen (Hawley, 2007). Jeugdigen die vooral prosociale strategieën gebruiken, zijn de prosociale controllers. Coërcieve controllers zijn jeugdigen die vooral coërcieve strategieën gebruiken. Bistrategen zijn het derde type; zij gebruiken zowel coërcieve als prosociale strategieën. Het vierde type, de noncontrollers, passen zowel de prosociale als de coërcieve strategieën weinig toe. De typicals zijn het laatste type en worden gekenmerkt door het matig gebruiken van beide strategieën. Zij vormen een restgroep.

Tussen de verschillende resource control typen is er een verschil in mate van resource control. Uit onderzoek van Hawley (o.a. 1999, 2007, 2015) blijkt dat bistrategen het hoogst scoorden op resource control. Na de bistrategen scoorden de prosociale controllers en de coërcieve controllers het hoogst (bovengemiddeld). Hierna volgen de typicals (gemiddeld). De noncontrollers scoorden het laagst (onder het gemiddelde).

Een probleem met de operationalisatie van strategiegebruik van Hawley is echter dat zij in haar vragenlijsten niet altijd een duidelijk onderscheid maakt tussen strategie en opbrengst. Een voorbeeld hiervan is “*Welk kind krijgt wat hij/zij wilt door verbaal of met agressie te dreigen?*” (Hawley Johnson, Mize, & McNamara, 2007). Een studie waarin strategiegebruik zuiverder werd geoperationaliseerd (bijvoorbeeld “*Welke kinderen in jouw klas dreigen met woorden of gebaren om hun zin te krijgen?*”) liet vergelijkbare resultaten zien op de mate van resource control per type, echter met uitzondering van het feit dat prosociale controllers lager scoorden op de mate van resource control dan coërcieve controllers en even hoog als typicals (Olthof et al., 2011). Net als in studies van Hawley hadden bistrategen de meeste resource control (Olthof et al., 2011). Olthof en collegae (2011) hebben aangetoond dat met name bij gebruik van enkel prosociale strategieën er in de studies van Hawley mogelijk een overschatting van resource control is.

Prosociale vaardigheden

In de samenleving zijn psychosociale vaardigheden nodig om zelfstandig en constructief deel te kunnen nemen (Van der Ploeg & Scholte, 2013). Men bedoelt

hiermee eigenlijk *prosociale* vaardigheden (Wargo Aikins & Litwack, 2011). Voorbeelden zijn verantwoordelijkheid, sociale competentie, zelfregulatie en empathie (Merrell et al., 2011; Van der Ploeg & Scholte, 2013). Volgens Hawley (2007, 2015) beschikken *prosociale* controllers en *bistrategen*, die *agressie* en *prosociaal* strategiegebruik balanceren, over veel sociale vaardigheden. Ook andere onderzoekers zien dominantie als implicatie voor sociale vaardigheden (Vaughn, 1999; Vaughn & Santos, 2007). Hoewel Hawley dit niet expliciet zegt, blijkt uit de beschrijving dat zij hiermee *prosociale* vaardigheden bedoelt (Hawley, 2007). *Coërcieve* controllers en *noncontrollers* beschikken volgens haar daarentegen over weinig *prosociale* vaardigheden. In overeenstemming hiermee wordt in de review van Wargo Aikens en Litwack (2011) beschreven dat adolescenten met *agressief* gedrag, zoals *coërcieve* controllers, laag scoorden op *prosociale* vaardigheden. In deze review zijn alleen *prosociale* vaardigheden meegenomen, waardoor het aannemelijk is dat zij door het weinig toepassen van *prosociale* strategieën laag scoorden op *prosociale* vaardigheden. Over de *typicals* doet zij geen uitspraken. Of de *resource control* typen inderdaad verschillen in de mate van het gebruik van *prosociale* vaardigheden is echter niet of nauwelijks onderzocht; daarom is dit bij dit huidige onderzoek onderzocht.

Sociale manipulatie

Hawley (2003) noemt *bistrategen* ook wel ‘*machiavellisten*’, omdat zij *coërcieve* en *prosociale* strategieën flexibel toepassen. Zij zijn, met andere woorden, *manipulatief* (Hawley, 2003). Hierdoor ligt het voor de hand dat ook vaardigheden die minder sociaal geaccepteerd zijn, kunnen bijdragen aan het verkrijgen van *resource control*. *Sociale manipulatie* wordt omschreven als het beïnvloeden van anderen om je doel te bereiken (Riggio, 1986) en lijkt daarmee relevant voor *resource control*. *Sociale manipulatie* wordt ook wel beschreven als een vorm van *agressie*, wat niet onder *prosociaal* gedrag valt (Andreou, 2006). In dit onderzoek werd een bredere kijk op sociale vaardigheden genomen, waarbij ook werd gekeken naar verschillen tussen de *resource control* typen qua *sociale manipulatie*.

Huidig onderzoek

Door middel van zelf- en peerratings welke zijn afgenomen in de brugklas, werd in dit onderzoek nagegaan of bistrategen over veel sociale vaardigheden beschikken. Daartoe werd eerst onderzocht of bistrategen hoger scoorden op resource control, zoals Hawley stelt. Vervolgens werd onderzocht of zij meer sociale vaardigheden bezitten. Op basis van de besproken literatuur werden de volgende hypothesen opgesteld (1) bistrategen scoren het hoogst op resource control; vervolgens de coërcieve controllers; de typicals en de laagste score is van de noncontrollers. Op basis van de literatuur was de verwachte plaats van prosociale controllers in de rij niet helemaal duidelijk. Op basis van de resultaten van Hawley (2002, 2003, 2015) werd verwacht dat de prosociale controllers hoger scoorden dan de typicals en de noncontrollers, maar lager dan bistrategen. Op basis van Olthof en collegae (2011) werd verwacht dat de prosociale controllers even hoog scoorden als de typicals en hoger dan de noncontrollers.

Sociale vaardigheden werden onderverdeeld in *prosociale* vaardigheden en sociale manipulatie. Qua *prosociale* vaardigheden werd verwacht dat (2) de bistrategen hoger scoorden dan alle overige typen op de mate van deze vaardigheden, vervolgens de *prosociale* controllers, daarna de coërcieve controllers en de noncontrollers. Over de typicals kon op basis van de literatuur geen hypothese geformuleerd worden. Wat betreft sociale manipulatie werd verwacht dat (3) de bistrategen het hoogst scoorden, gevolgd door coërcieve controllers. Over verschillen tussen *prosocial* controllers, typicals en noncontrollers konden op basis van de literatuur geen hypothesen worden geformuleerd.

Methode*Participanten*

De populatie bestond uit Nederlandse brugklassers. De oorspronkelijke steekproef bestond uit 732 brugklassers van 27 verschillende scholen. Door technische problemen is de data met peerratings van drie klassen niet goed ontvangen, waardoor deze buiten beschouwing zijn gelaten. De uiteindelijke steekproef bestond uit 619 adolescenten, waarvan 53 procent jongen. De leeftijd varieerde tussen 11.6 en 14.8 jaar en 85.2 procent van de participanten had Nederlandse ouders. De anderen hadden minstens één ouder afkomstig uit een ander land.

Procedure

Na het verkrijgen van toestemming van de school en leraren, ontvingen ouders van de leerlingen een brief met informatie over het onderzoek, de procedures en de dataopslag. Wanneer ouders niet wilden dat hun kind participeerde in het onderzoek, stuurden zij een ondertekend formulier in of namen contact op met de school. Direct voorafgaande aan de datacollectie kregen leerlingen nogmaals de keuze om deel te nemen en werd duidelijk gemaakt dat zij op ieder moment uit het onderzoek konden stappen. Geen van de leerlingen maakte hier gebruik van. Studenten vulden een online vragenlijst in via Limesurvey (<https://www.limesurvey.org/>) die zowel zelfrapportage als peerratings bevatte. Voor de vragen met peerratings kregen participanten een lijst met alle participerende studenten in hun klas. De namen van de participanten werden bij iedere vraag op een andere willekeurige volgorde getoond om vertekening te voorkomen. Leerlingen konden een onbeperkt aantal klasgenoten nomineren. Ze konden er ook voor kiezen om geen enkele klasgenoot voor een bepaalde vraag te nomineren. Zelfnominatie was niet mogelijk. De vragen werden tijdens een les ingevuld, onder supervisie van een leraar en een getrainde onderzoeksassistent. Het invullen van de vragenlijst nam ongeveer 45 minuten in beslag.

Meetinstrumenten

Coërcieve en prosociale strategieën. De strategieën werden onderzocht door middel van peerratings. Bij het gebruiken van peerratings is het mogelijk om de mening van de gehele klas over ieder kind te krijgen, waardoor de betrouwbaarheid en de objectiviteit van de meting toeneemt (Monks, Smith, & Swettenham, 2003). De participanten nomineerde klasgenoten waarvan zij vonden dat de stelling op hen toepasbaar was. Zij scoorden de genomineerde klasgenoten vervolgens op 'soms' (gescoord als 1) of 'vaak' (gescoord als 2). Bij geen nominatie werd er 0 gescoord. De inhoud van de items betrof die van het onderzoek van Olthof en collegae (2011), welke gebaseerd zijn op items gebruikt door Hawley (Hawley, 2003; Hawley et al., 2002; Hawley et al., 2007). Sommige van de originele items van Hawley maakten geen duidelijk onderscheid in het gebruik van een strategie en de uitkomst ervan (Olthof, et al., 2011). In dit onderzoek was door herformulering gezorgd dat strategie en opbrengst

losgekoppeld zijn, net zoals in het onderzoek van Olthof en collegae (2011). Voor ieder van de typen strategieën werd een totaalscore berekend door het gemiddelde van de ratings te berekenen en dit te delen door het aantal nominerende leerlingen. Hieronder worden de strategieën omschreven:

Coërcieve strategieën. De definitie van coërcieve strategieën is het gebruiken van directe en vijandige manieren om resource control te verkrijgen. Er zijn zes items gebruikt om coërcieve strategieën te meten (vb.: ‘Welke leerlingen in de klas dwingen anderen om zo hun zin te krijgen?’). Het totaal van de ontvangen ratings op de items werden gedeeld door het aantal nominatoren min 1: de brugklasser zelf. Hoe hoger de score hoe meer gebruik werd gemaakt van coërcief strategiegebruik. Cronbachs alfa voor deze schaal was 0,86.

Prosociale strategieën. De definitie van prosociale strategieën is het gebruiken van indirecte en coöperatieve manieren om resource control te verkrijgen. In de lijn van eerdergenoemde aandachtspunten volgens Olthof en collegae (2011) zijn eveneens vijf peerrating items gebruikt (vb.: ‘Welke leerlingen in de klas doen heel aardig om te krijgen wat ze zelf willen?’). Het totaal van de ontvangen ratings op de items werd gedeeld door het aantal nominatoren min 1: de brugklasser zelf. Hoe hoger de score hoe meer gebruik werd gemaakt van sociaal strategiegebruik. Cronbachs alfa voor deze schaal was 0,75.

Indeling in typen resource controllers. Op basis van de scores op prosociale en coërcieve strategieën werden de participanten ingedeeld in resource control typen (Hawley, 2003; Olthof et al., 2011). Wanneer een individu op de ene strategie boven het 66ste percentiel scoorde en op de ander onder het 66ste percentiel, viel het individu respectievelijk onder de coërcieve (9,4 procent) dan wel de prosociale (7,9 procent) controllers. Bistrategen (23,9 procent) zijn individuen die hoog scoorden –boven het 66ste percentiel– op beide strategieën. Noncontrollers (22 procent) scoorden juist laag –onder het 33ste percentiel– op beide strategieën. De typicals (36,8 procent) zijn de restgroep en scoorden tussen het 33ste en 66ste percentiel op de strategieën.

Resource control. Voor het bepalen van de mate van resource control werd eveneens gebruik gemaakt van peerratings. De zes items zijn overgenomen van Olthof en collegae (2011), welke gebaseerd zijn op items van verschillende studies van Hawley

(Hawley, 2003; Hawley et al., 2002; Hawley et al., 2007) (vb.: ‘Welke leerlingen in de klas zijn meestal het middelpunt van een groep klasgenoten?’). Ook hier nomineerden de participanten hun klasgenoten waarvan zij vonden dat de stelling op hen toepasbaar was. Vervolgens scoorden zij de genomineerde klasgenoten op ‘soms’ (gescoord als 1) of ‘vaak’ (gescoord als 2). Bij geen nominatie werd er 0 gescoord. Cronbachs alfa voor deze schaal was 0,86. De score op resource control werd berekend door het gemiddelde te berekenen van de zes items. Het totale gemiddelde werd vervolgens gedeeld door het aantal nominatoren min 1: de brugklasser zelf. Hoe hoger de score, hoe meer resource control.

Prosociale vaardigheden. Het meetinstrument dat gebruikt werd voor prosociale vaardigheden, is oorspronkelijk een instrument voor leerkrachten; the Social-Emotional Assets and Resilience Scales [SEARS] (Merrell et al., 2011). Deze werd geherformuleerd als zelfrapportage en vertaald naar het Nederlands. De SEARS onderscheidt vier vaardigheden verdeeld over 42 items; Verantwoordelijkheid ($M = 2.83$) met 10 items (vb.: ‘Ik vind het prettig om m’n best te doen op school’), Sociale competentie ($M = 2.58$) met 12 items (vb.: ‘Ik praat gemakkelijk met allerlei verschillende mensen’), Zelfregulatie ($M = 2.63$) met 14 items (vb.: ‘Ik kan negatieve gedachten herkennen/vaststellen en veranderen’) en Empathie ($M = 2.68$) met 6 items (vb.: ‘Ik vind het rot voor anderen als hen vervelende dingen overkomen’). De participanten scoorden zich op een vierpuntsschaal van 1 (*nooit*) tot 4 (*altijd*), in de mate van herkenning op de items in de afgelopen zes maanden. Cronbachs alfa voor de gehele schaal was 0,94. Door het berekenen van de gemiddelde score per vaardigheid en deze te delen door vier, ontstond er een totaalscore prosociale vaardigheden per individu. Het gewogen gemiddelde van de schaal was 2,68.

Sociale manipulatie. Voor sociale manipulatie werden drie zelfrapportage-items gebruikt van de schaal Social Manipulation van de Social Skills Inventory [SSI] (Riggio, 1986). Dit instrument heeft een adequate interne consistentie, een goede validiteit en een uitstekende test-hertest betrouwbaarheid (Riggio, 1986). De items zijn gescoord op een vijfpuntsschaal van 1 (*helemaal niet waar*) tot 5 (*helemaal waar*) (vb.: ‘Ik lieg wel eens om iets voor elkaar te krijgen’). Cronbachs alfa voor deze schaal was 0,69. Een

totaalscore sociale manipulatie werd berekend door de gemiddelde score op de items te berekenen.

Resultaten

Voor de analyses werd gebruik gemaakt van een ANOVA en een MANOVA. Voorafgaand aan de analyses zijn de assumpties gecheckt. Met de ANOVA is getest of de mate van resource control verschilde tussen de typen resource controllers (coërcieve controllers, prosociale controllers, bistrategen, noncontrollers en typicals). Gezien de geneste structuur van de data, namelijk leerlingen binnen klassen binnen scholen, is het niet zeker of aan de voorwaarde van onafhankelijkheid is voldaan. Om de normale verdeling te waarborgen is de variabele resource control genormaliseerd via de RANKIT-methode. Deze normalisatie is uitgevoerd per klas waardoor er rekening werd gehouden met de klaseffecten (Olthof, et al., 2011). Hierna was de variabele resource control voldoende normaal verdeeld om te gebruiken. De hieronder beschreven resultaten zijn gebaseerd op de met de RANKIT-procedure getransformeerde scores van resource control.

Om te toetsen welke resource control typen van elkaar verschilden is er een post-hoc procedure uitgevoerd. Dit is een paarsgewijze vergelijking. Vervolgens is er een MANOVA uitgevoerd om te testen of de resource control typen verschilden qua sociale vaardigheden (prosociale vaardigheden en sociale manipulatie). De MANOVA werd gevolgd door ANOVA's en post-hoc procedures om te kijken welke groepen precies van elkaar verschillen. Bij alle analyses is een alfa-level van .05 gebruikt.

Tabel 1 laat de Pearson correlaties zien tussen de afhankelijke variabelen. Bij sociale manipulatie zijn twee significante correlaties gevonden; een kleine positieve correlatie met resource control ($r = .15$) en een kleine negatieve correlatie met prosociale vaardigheden ($r = -.16$). De correlatie tussen resource control en prosociale vaardigheden is niet significant ($r = -.04$). Uit de tabel komt naar voren dat er geen samenvoeging van afhankelijke variabelen hoeft plaats te vinden ($r < .8$; Field, 2013).

Tabel 1.

Pearson Correlaties tussen de Afhankelijke Variabelen (N = 619).

Variabelen	1.	2.	3.
1. Resource control	-		
2. Prosociale vaardigheden	-.04	-	
3. Sociale manipulatie	.15**	-.16**	-

** $p < .01$.

Verschillen de typen resource controllers in de mate van resource control?

Aangezien de voorwaarde van homogeniteit geschonden werd, is gekozen voor de Welch F -toets. Deze is meer conservatief dan het alternatief; de Brown and Forsythe's, wat de kans op een type 1 fout kleiner maakt (Tomarken & Serlin, 1986). Er bleek een significant hoofdeffect van de resource control groepen op resource control, *Welch F* (4, 186.77) = 22,14, $p < .001$, *Est.* $\omega^2 = .12$. Dit betekent dat er een significant verschil in resource control is bij de resource control typen. De effectgrootte is groot (*Est.* $\omega^2 = .12$; Field, 2013). De Games – Howell procedure is gebruikt omdat deze post-hoc test het beste resultaat geeft bij schending van de homogeniteitsassumptie en rekening houdt met ongelijke groepsgrootten (Field, 2013). Anders dan verwacht verschilden de coërcieve controllers en bistrategen niet significant in mate van resource (p 's $> .05$). Bistrategen scoorden wel volgens verwachting significant hoger dan de prosociale controllers, typicals en noncontrollers (p 's $< .001$). Anders dan verwacht scoorden de coërcieve controllers significant hoger dan de prosociale controllers ($p = .001$). Coërcieve controllers scoorden wel volgens verwachting significant hoger dan de typicals en noncontrollers (p 's $< .001$). In tegenstelling tot de verwachting was het verschil tussen de prosociale controllers en de typicals en de noncontrollers niet significant (p 's $> .05$). De typicals scoorden wel significant hoger dan de noncontrollers ($p = .04$). Zie Tabel 2 voor de beschrijvende statistiek, univariate F -waarden, het p -niveau en de *geschatte omega squared* (*Est.* ω^2) waarde.

Tabel 2.

Gemiddelde Scores (en Standaard Deviaties) per Groep op Resource Control en Univariate Resultaten (N = 619).

Variabele	Prosociale controllers (n = 49)	Coërcieve controllers (n = 58)	Bistrategen (n = 148)	Non- controllers (n = 136)	Typicals (n = 228)	Welch F (4, 186.77)	Est. ω^2
Resource control	.05 (.04)	.09 (.06)	.10 (.10)	.04 (.04)	.05 (.04)	22.14***	.12

*** $p < .001$.

Verschillen de typen resource controllers in de mate van sociale vaardigheden?

Bij het checken van de assumpties bleken er vijf uitbijters in de resultaten te zitten, welke zijn verwijderd ($N = 614$; Tabachnick & Fidell, 2014). Uit de multivariate analyse bleek een significant hoofdeffect op sociale vaardigheden (Wilks' $\Lambda = .96$, (8, 1216) = 3.57, $p < .001$, $\eta_p^2 = .02$). Een *partial eta squared* (η_p^2) van .02 betekent dat typen resource controllers een klein effect heeft op sociale vaardigheden (Field, 2013). In Tabel 3 worden beschrijvende statistieken, univariate F -waarden, p -niveaus en η_p^2 -waarden weergegeven.

Tabel 3.

Gemiddelde Scores (en Standaard Deviaties) per Groep op Sociale vaardigheden en Univariate Resultaten (N = 614).

Variabele	Prosociale controllers (n = 49)	Coërcieve controllers (n = 57)	Bistrategen (n = 146)	Non- controllers (n = 136)	Typicals (n = 226)	F (4, 609)	η_p^2
Prosociale vaardigheden	2.59 (.05)	2.63 (.05)	.2.65 (.03)	2.70 (.03)	2.71 (.03)	1.55	.01
Sociale Manipulatie	2.20 (.10)	2.37 (.10)	2.03 (.06)	1.88 (.06)	2.13 (.05)	5.83	.04 ***

*** $p < .001$.

De univariate analyse toonde geen significant hoofdeffect van type resource controllers op prosociale vaardigheden. Het effect op sociale manipulatie was wel significant, $F(4, 609) = 5.83$, $p < .001$, $\eta_p^2 = .04$; wat betekent dat er een significant verschil in sociale manipulatie bestaat tussen de resource control typen. Het effect kan geïnterpreteerd worden als klein (Field, 2013). Aan de hand van de Tukey post-hoc tests werd er naar de verschillen in sociale manipulatie tussen de groepen gekeken. In tegenstelling tot de verwachting scoorden de bistrategen niet het hoogst en verschilden zij niet significant van de typicals, prosociale controllers en de noncontrollers (p 's $> .05$). Ook anders dan verwacht, scoorden de coërcieve controllers hoger dan de bistrategen ($p = .02$) op sociale manipulatie, maar verschilden ze niet significant van de prosociale controllers en de typicals (p 's $> .05$). De coërcieve controllers scoorden ook significant hoger dan de noncontrollers ($p < .001$). De prosociale controllers verschilden niet significant van de typicals en bistrategen (p 's $> .05$); ze scoorden wel significant hoger dan de noncontrollers ($p = .05$). De typicals verschilden niet significant van de bistrategen ($p > .05$); ze scoorden wel significant hoger dan de noncontrollers ($p = .01$).

Discussie

Dominante kinderen en voornamelijk bistrategen worden als sociaal vaardig beschouwd. Dit is echter nooit onderzocht. Vandaar dat in dit onderzoek is nagegaan of bistrategen over meer sociale vaardigheden (prosociale vaardigheden en sociale manipulatie) beschikken dan de andere resource control typen. Daaraan voorafgaand werd er gecontroleerd of bistrategen hoger dan de andere typen scoorden op resource control, zoals Hawley stelt. De populatie bestond uit brugklassers, omdat in de brugklas de sociale hiërarchie opnieuw wordt vastgesteld als kinderen naar een nieuwe school gaan (Pellegrini & Long, 2002). Om dominantie (resource control) te verkrijgen wordt gebruik gemaakt van strategieën. Vermoed werd dat bistrategen het meest resource control verkrijgen en dat zij ook meer sociale vaardigheden zouden hebben dan andere resource control typen. Bistrategen zouden het meest sociaal aantrekkelijk zijn, een centrale positie in de groep hebben en dus een hoge mate van resource control (Hawley, 1999, 2003).

Resource control

De eerste vraag die met dit onderzoek beantwoord werd is of de verschillende typen resource controllers daadwerkelijk verschillen in mate van resource control, zoals beschreven in de RCT. Verwacht werd dat bistrategen het hoogst scoorden op resource control; vervolgens de coërcieve controllers; de typicals en de laagste verwachte score was van de noncontrollers. De plaats van prosociale controllers in de rij was niet helemaal duidelijk. Op basis van de resultaten van Hawley en collegae (1999, 2002, 2003, 2015) werd verwacht dat de prosociale controllers hoger scoorden dan de typicals en de noncontrollers, maar lager dan de coërcieve controllers en bistrategen. Op basis van Olthof en collegae (2011) werd verwacht dat de prosociale controllers even hoog scoorden als de typicals en hoger dan de noncontrollers.

Anders dan verwacht bleek uit de resultaten dat de bistrategen en de coërcieve controllers over een vergelijkbare mate van resource control beschikken. Bistrategen scoorden verder volgens verwachting hoger dan de prosociale controllers, typicals en noncontrollers. De coërcieve controllers rapporteerden in tegenstelling tot de verwachting op basis van Hawley (2002, 2003, 2015) een hogere mate van resource control dan de prosociale controllers. Volgens verwachting scoorden de coërcieve controllers hogers dan de typicals en de noncontrollers. De prosociale controllers en typicals beschikten zoals verwacht op basis van Olthof en collegae (2011) over eenzelfde mate van resource control, wat ondersteuning geeft voor de meer kritische manier van toetsing. In tegenstelling tot de verwachting verschilden de prosociale controllers niet significant in de mate van resource control van de noncontrollers. In lijn met verdere verwachtingen scoorden de typicals wel significant hoger dan de noncontrollers. De hypothesen worden dus deels door de onderzoeksresultaten ondersteund.

Uit dit onderzoek blijkt dat in tegenstelling tot voorgaand onderzoek, zowel bistrategen waarbij coërcieve als prosociale strategieën flexibel ingezet worden, als coërcieve controllers hoog scoren op resource control. Dit betekent dat bij deze resultaten, brugklassers zowel op een agressieve manier als een gecombineerde manier de meeste dominantie verkrijgen. Wellicht ligt dit aan leeftijd van de adolescenten. Een onderzoek beschrijft dat vooral jongere adolescenten (brugklassers) sociale dominantie bereiken door agressief gedrag en dat oudere adolescenten daarentegen vooral sociaal

competent gedrag vertonen (Teisl, Rogosch, Oshri, & Cicchetti, 2012). Door middel van longitudinaal onderzoek zou er in de toekomst vergeleken kunnen worden of er verschillen zijn in de mate van resource control gedurende de adolescentie.

Dit onderzoek roept vragen op over of er andere maten zijn om dominantie of status te meten. Sociale status kan gezien worden als respect en invloed op anderen (De Bruyn, Cillessen, & Wissink, 2009) en een andere veelgebruikte maat hiervoor is populariteit. Uit verschillende onderzoeken is te concluderen dat wanneer iemand als populair gezien wordt, het niet direct betekent dat je ook aardig gevonden wordt en dat wanneer anderen je aardig vinden (*likeability*) het niet betekent dat je als populair gezien wordt (Andreou, 2006; Cillessen & Mayeux, 2004; Sandstrom & Cillessen, 2006). Bij vervolgonderzoek wordt aangeraden om zowel populariteit als likability mee te nemen.

Sociale vaardigheden

De tweede vraag die met dit onderzoek werd beantwoord was of de typen resource controllers verschilden in de mate van sociale vaardigheden (prosociale vaardigheden en sociale manipulatie). Qua *prosociale* vaardigheden werd verwacht dat de bistrategen en de prosociale controllers hoger scoorden dan alle overige typen en daarna de coërcieve controllers en de noncontrollers. Over typicals kon op basis van de literatuur geen uitspraak gedaan worden. Wat betreft sociale manipulatie werd verwacht dat de bistrategen het hoogst scoorden, gevolgd door de coërcieve controllers. Op basis van de literatuur kon wat betreft sociale manipulatie geen uitspraak gedaan worden over prosociale controllers, typicals en noncontrollers.

Bij prosociale vaardigheden bleken de typen resource controllers niet significant van elkaar te verschillen. Wat verder opviel is dat prosociale vaardigheden correleerde ook niet met resource control. Verder bleek er een kleine negatieve significante correlatie te bestaan tussen prosociale vaardigheden en sociale manipulatie; wat betekent dat ze conceptueel wel bij elkaar liggen maar weinig overeenkomen. Wellicht zouden er wel verschillen gevonden kunnen worden als de prosociale vaardigheden (verantwoordelijkheid, sociale competentie, zelfregulatie en empathie; Merrell et al., 2011) niet worden samengevoegd, maar apart worden bekeken.

In overeenstemming met de literatuur is gebleken dat sociale manipulatie positief correleert met resource control (Cillessen & Mayeux, 2004; Hawley, 2003). In huidig onderzoek zijn er significante verschillen gevonden tussen de groepen wat betreft sociale manipulatie. Anders dan verwacht scoorden coërcieve controllers hoger op sociale manipulatie dan bistrategen. Verder bleek dat de coërcieve controllers en de prosociale controllers en de coërcieve controllers en de typicals dezelfde mate van deze sociale vaardigheid gebruikten. Kortom, niet de bistrategen maar met name de coërcieve controllers scoorden het hoogst op sociale manipulatie. Uit dit onderzoek blijkt de sociale vaardigheid sociale manipulatie ook gebruikt te worden door adolescenten die alleen prosociale strategieën gebruiken. Gezien coërcieve controllers hoger scoorden dan prosociale controllers en typicals in mate van resource control, maar niet significant verschilden in de mate van sociale manipulatie, en het kleine effect op sociale manipulatie, lijkt het logisch dat er meer sociale vaardigheden zijn die invloed hebben op het verkrijgen van dominantie. Hierbij is het ook opvallend dat bistrategen net als coërcieve controllers wel hoog scoorden op resource control maar anders dan coërcieve controllers, bistrategen niet hoog scoorden op sociale manipulatie. Het is mogelijk dat sociale manipulatie wel bijdraagt aan het verkrijgen van resource control bij het gebruik van enkel de coërcieve strategie, maar niet bij het gebruik van enkel de prosociale strategie of een combinatie van beide strategieën (bistrategen). Vervolgonderzoek is nodig om deze punten helder te krijgen.

Sterke punten en beperkingen van huidig onderzoek

Een sterk punt van dit onderzoek is dat er een grote steekproef gebruikt is, waardoor de resultaten meer valide en generaliseerbaar zijn (Gravetter & Wallnau, 2013). Daarnaast werd er in dit onderzoek gebruik gemaakt van peerratings, waardoor het mogelijk was om de mening van de gehele klas over ieder kind te krijgen. Dit vergroot de betrouwbaarheid en objectiviteit van het onderzoek (Griffin & Gross, 2004; Monks et al., 2003). Een ander sterk punt van dit onderzoek is dat bij dit onderzoek de meer kritische operationalisatie van strategiegebruik van Olthof en collegae (2011) gebruikt is. In tegenstelling tot de toetsing van Hawley (1999) werd bij deze toetsing alleen gemeten welke resource control strategieën door kinderen gehanteerd werden en niet ook de

resultaten die ermee geboekt werden. Hierdoor werd strategie en opbrengst losgekoppeld. Dit verklaart wellicht dat de prosocial controllers lager scoorden op resource control dan verwacht naar aanleiding van de onderzoeken van Hawley (2002, 2003, 2015).

Een beperking van dit onderzoek is de sociale wenselijkheid die een rol kan spelen bij het afnemen van een zelfrapportage zoals bij het meten van sociale manipulatie (Neuman, 2014). Bistrategen worden als sociaal intelligent beschouwd omdat zij de resource control strategieën flexibel toepassen (Hawley, 2003). Wellicht zijn bistrategen door deze sociale intelligentie gevoeliger voor de rol sociaal wenselijkheid kan spelen bij het afnemen van zelfrapportage, wat invloed heeft gehad op de onverwachte resultaten.

Een ander minder sterk punt van dit onderzoek was dat de vier prosociale vaardigheden (verantwoordelijkheid, sociale competentie, zelfregulatie en empathie) als één vaardigheid zijn gebruikt, wat kan verklaren dat daar geen significant effect naar voren is gekomen. Verder werd er gebruik gemaakt van cross-sectionele data; de participanten zijn eenmaal op hetzelfde tijdstip gemeten (Field, 2013). Hierdoor is niet duidelijk of de waargenomen verbanden onafhankelijk zijn van de andere variabelen.

Tot slot is het niet zeker of de metingen onafhankelijk van elkaar waren. Dit komt doordat er gebruik gemaakt is van geneste data. Door middel van een multilevel analyse kan rekening worden gehouden met eventuele afhankelijkheid, maar dit was niet haalbaar binnen dit onderzoek. Wel is er een RANKIT-procedure uitgevoerd per klas waardoor er rekening werd gehouden met de klaseffecten en er bij vergelijkbaar onderzoek geen multilevel analyse nodig was (Olthof et al., 2011).

Verdere aanbevelingen voor vervolgonderzoek

Zoals hierboven beschreven is meer onderzoek aan te raden om zowel de mate van resource control mee te nemen als andere maten van de sociale positie in de klas. Uit dit onderzoek bleek dat bistrategen en coërcieve controllers een vergelijkbare mate van resource control hebben. Vervolgonderzoek kan zich ook richten op of sociale manipulatie een rol speelt in de relatie tussen coërcief strategiegebruik en resource control, gezien de uitkomsten van dit onderzoek niet overeen kwamen met de verwachtingen. Voor vervolgonderzoek is ook aan te raden om de prosociale vaardigheden uit de SEARS in vervolgonderzoek niet samen te voegen. Dit gezien de

typen resource controllers wellicht bij het los analyseren van de vaardigheden wel significant verschillen in de mate van de één of meer van de losse pro sociale vaardigheden.

Conclusie

Dit onderzoek heeft laten zien dat bistrategen in de brugklas weliswaar over veel resource control beschikken, maar niet meer dan coërcieve controllers. Zij beschikken evenmin over meer sociale vaardigheden (in termen van pro sociale vaardigheden en sociale manipulatie) dan andere resource control typen. Coërcieve controllers rapporteerden juist meer sociale manipulatie dan bistrategen.

References

- Aikins, J. W., & Litwack, S. D. (2011). Prosocial Skills, Social Competence and Popularity. In A.H. N. Cillessen, D. Schwartz, & L. Mayeux (Ed.), *Popularity in the Peer System*, 193- 215. New York, Amerika.
- Andreou, E. (2006). Social Preference, Perceived Popularity and Social Intelligence: Relations to Overt and Relational Aggression. *School Psychology International*, 27(3), 339–351. doi: 10.1177/0143034306067286
- Bernstein, I. S. (1981). Dominance: The baby and the bathwater. *Behavioral and Brain Sciences*, 4, 419–457.
- De Bruyn, E. H., Cillessen, A. H., & Wissink, I. B. (2009). Associations of peer acceptance and perceived popularity with bullying and victimization in early adolescence. *Journal of Early Adolescence*, 30, 543-566. doi:10.1177/0272431609340517
- Cillessen, A. H. N., & Mayeux, L. (2004). From Censure to Reinforcement: Developmental Changes in the Association Between Aggression and Social Status. *Child Development*, 75(1), 147–163.
- Crick, N., & Dodge, K. (1996). Social information-processing mechanisms on reactive and proactive aggression. *Child Development*, 67, 993–1002.
- Dhont, K., Hodson, G., Costello, K., & MacInnis, C. C. (2012). Social dominance orientation connects prejudicial human–human and human–animal relations. *Journal of Experimental Social Psychology*, 48, 543–549. doi:dx.doi.org/10.1016/j.jpaid.2013.12.020
- Erdley, C., & Asher, S. (1996). Children’s social goals and self-efficacy perceptions as influences on their responses to ambiguous provocation. *Child Development*, 67, 1329–1344.
- Field, A. (2013). *Discovering statistics using SPSS* (4th ed.). London: Sage. ISBN: 978-1-44624-918-51
- Hawley, P. H. (1999). The ontogenesis of social dominance: A strategy- based evolutionary perspective. *Developmental Review*, 19, 97–132.

- Hawley, P. H. (2002). Social dominance and prosocial and coercive strategies of resource control in preschoolers. *International Journal of Behavioral Development, 26*, 167–176.
- Hawley, P. H. (2003). Prosocial and coercive configurations of resource control in early adolescence: A case for the well-adapted Machiavellian. *Merrill-Palmer Quarterly, 49*(3), 279-309. Verkregen van <http://www.jstor.org/stable/23096057>
- Hawley, P. H. (2007). Social dominance in childhood and adolescence: Why social competence and aggression may go hand in hand. In P. H. Hawley, T. D. Little, & P. C. Rodkin (Eds.). *Aggression and adaptation: The bright side to bad behavior* (p. 1-30). USA: Lawrence Erlbaum Associates.
- Hawley, P. H. (2015). Social dominance in childhood and its evolutionary underpinnings: Why it matters and what we can do. *Pediatrics, 135*, 31-38. doi:10.1542/peds.2014-3549D
- Hawley, P. H., Johnson, S. E., Mize, J. A., & McNamara, K. A. (2007). Physical attractiveness in preschoolers: Relationships with power, status, aggression and social skills. *Journal of School Psychology, 45*, 499–521. doi:10.1016/j.jsp.2007.04.001
- Hawley, P. H., Little, T. D., & Card, N. A. (2007). The allure of a mean friend: Relationship quality and processes of aggressive adolescents with prosocial skills. *International Journal of Behavioral Development, 31*(2), 170 – 180. doi:10.1177/0165025407074630
- Hawley, P. H., Little, T. D., & Pasupathi, M. (2002). Winning friends and influencing peers: Strategies of peer influence in late childhood. *International Journal of Behavioral Development, 26*, 466–474.
- Gravetter, F. J., & Wallnau, L. B. (2013). *Statistics for the behavioral sciences* (9th ed.) London: Thomson Wadsworth.
- Griffin, R. S., & Gross, A. M. (2004). Childhood bullying: Current empirical findings and future directions for research. *Aggression and Violent Behavior, 9*, 379-400. doi:10.1016/S1359-1789(03)00033-8

- Lease, A. M., Musgrove, K. T., & Axelrod, J. L. (2002). Dimensions of social status in preadolescent peer groups: Likability, perceived popularity, and social dominance. *Social Development, 11*, 508-533. doi:10.1111/1467-9507.00213
- Lochman, J., Wayland, K., & White, K. (1993). Social goals: Relationship to adolescent adjustment and to social problem solving. *Journal of Abnormal Child Psychology, 21*, 135– 151.
- Merrell, K. W., Cohn, B. P., & Tom, K. M. (2011). Development and validation of a teacher report measure for assessing social-emotional strengths of children and adolescents. *School Psychology Review, 40*(2), 226-241. ISSN: 0279-6015.
- Monks, C. P., Smith, P. K., & Swettenham, J. (2003). Aggressors, victims, and defenders in preschool: Peer, self-, and teacher reports. *Merrill-Palmer Quarterly, 49*, 453– 469.
- Neuman, W. L. (2012). *Understanding Research*. Boston, New York: Pearson Education International.
- Olthof, T., Goossens, F. A., Vermande, M. M., Aleva, E. A., & Van der Meulen, M. (2011). Bullying as strategic behavior: Relations with desired and acquired dominance in the peer group. *Journal of School Psychology, 49*, 339-359. doi:10.1016/j.jsp.2011.03.003
- Pellegrini, A. D., & Long, J. A. (2002). A longitudinal study of bullying, dominance, and victimization during the transition from primary to secondary school. *The British Journal of Developmental Psychology, 20*, 259–2280. doi:10.1348/026151002166442.
- Riggio, R. E. (1986). Assessment of basic social skills. *Journal of Personality and Social Psychology, 51*(3), 649-660. Verkregen van: <http://dx.doi.org/10.1037/0022-3514.51.3.649>
- Salmivalli, C., & Helteenvuori, T. (2007). Reactive, but not proactive aggression predicts victimization among boys. *Aggressive Behavior, 33*, 198-206. doi:10.1002/ab.20210
- Salmivalli, C., Ojanen, T., Haanpää, J., & Peets, K. (2005). ‘I’m O.K. but you’re not’ and other peer-relational schemas. Explaining individual differences in children’s social goals. *Developmental Psychology, 41*, 363–375.

- Salmivalli, C., & Peets, K. (2009). Preadolescents' peer-relational schemas and social goals across relational contexts. *Social Development, 18*, 817-832.
- Salmivalli, C., & Voeten, M. (2004). Connections between attitudes, group norms, and behaviours associated with bullying in schools. *International Journal of Behavioral Development, 28*, 246-258. doi:10.1080/01650250344000488
- Sandstrom, M. J., & Cillessen, a. H. N. (2006). Likeable versus popular: Distinct implications for adolescent adjustment. *International Journal of Behavioral Development, 30*(4), 305–314. <http://doi.org/10.1177/0165025406072789>
- Sijtsema, J. J., Veenstra, R., Lindenberg, S., & Salmivalli, C. (2009). Empirical test of bullies' status goals: Assessing direct goals, aggression, and prestige. *Aggressive Behavior, 35*, 57-67. doi:10.1002/ab.20282
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2014). Multivariate analysis of variance and covariance. In *Using Multivariate Statistics* (6de ed.; 285-354). Harlow: Pearson Education Limited.
- Teisl, M., Rogosch, F. H., Oshri, A., Cicchetti, D. (2012). Differential expression of social dominance as a function of age and maltreatment experience. *Developmental Psychology, 48*, 575-588. doi:10.1037/a0024888
- Tomarken A, & Serlin, R. (1986). Comparison of ANOVA alternatives under variance heterogeneity and specific noncentrality structures. *Psychological Bulletin, 99*, 90–99.
- Van der Ploeg, J. D., & Scholte, E. M. (2013). *Handleiding Vragenlijst Psychosociale Vaardigheden*. Houten: Bohn Stafleu Van Loghum.
- Vaughn, B. E., & Santos, A. J. (2007). An evolutionary-ecological Account of aggressive behavior and trait aggression in human children and adolescents. In P. H. Hawley, T. D. Little, & P. C. Rodkin (Ed.), *Aggression and adaptation: The bright side of bad behavior* (31-64). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Vaughn, B. E. (1999). Power is knowledge (and vice versa): A commentary on "On winning some and losing some: A social relations approach to social dominance in toddlers. *Merrill-Palmer Quarterly, 45*, 215-225.
- Wargo Aikens, J., & Litwack, S. D. (2011). Prosocial skills, social competence, and popularity. In A. H. N. Cillessen, D. Schwartz, & L. Mayeux (Eds.), *Popularity in*

the peer system (p. 140-162). New York, NY: The Guilford Press. Verkregen van:
[http://reader.ebib.com.proxy.library.uu.nl/\(S\(dr111142gvcjmxevyapnyqn\)\)/Reader.aspx#](http://reader.ebib.com.proxy.library.uu.nl/(S(dr111142gvcjmxevyapnyqn))/Reader.aspx#)